

*“De ontwikkelingen
in de sector houden
ons werk constant
interessant”*

**BOUWEN VOOR DE TOEKOMST MET
FAMILIE VAN DE PAS**

Van handjeklap tot hygiëne- protocol

Daar waar GD zich al honderd jaar inzet voor diergezondheid, loopt Loes al bijna dertig jaar naast haar vader over de boerderij. Eerst alleen als boerendochter, maar nu als volwaardig partner. Samen praten ze over vroeger en nu. Het boeren van vandaag verschilt volgens vader Ad van de Pas niet veel van vroeger. "Diergezondheid en plezier in het werk stonden en staan altijd bovenaan."

Allebei zijn ze opgegroeid tussen de varkens. "Mijn vader had een bedrijf in Hoogeloon en daar heb ik een tijd gewerkt", vertelt Ad. "Ik was alleen niet de enige op wie de passie voor dieren grip had gekregen. Ook twee van mijn broers wilden boer worden. Het ouderlijk bedrijf was niet groot genoeg om te delen, dus in overleg heeft mijn jongste broer het bedrijf overgenomen. Samen met mijn vrouw Marjan heb ik toen een vleesstieren- en vleesvarkensbedrijf in Bergeijk gekocht. Stieren waren niet ons ding, dus hebben we de vergunning omgezet naar een vergunning voor fokzeugen. Loes was toen net geboren." In 2015 is Loes in het bedrijf gestapt en zijn ze VOF Fokvarkens van de Pas geworden: een trots familiebedrijf. "En dat is ook wel waar we naartoe wilden", zegt Loes. "We hebben wel wat mensen die ons helpen, maar in de basis kunnen we alles met z'n drieën doen."

Samen sterk

Om dat te laten werken hebben ze wel een duidelijke rolverdeling. "Mijn vader richt zich heel erg op de verkoop van fokgelten en het insemineren. Zelf haal ik meer voldoening uit het werk in de kraamstal", gaat Loes verder. "Daarnaast vind ik het belangrijk ►

op een rij te hebben wat er gebeurt, dus houd ik me bezig met de boekhouding. Mijn vader blijft ook wel rustig als hij niet precies weet hoe we ervoor staan, maar ik houd graag de controle. Ik denk dat dat goed werkt.” Lachend vertelt Loes dat ze eerder nog wel eens de dag van haar vader wilde inplannen, zodat ze daar ook controle over had. “Ik kwam er gauw genoeg achter dat dat niet werkt. Hij werkt graag flexibel en pakt even tussendoor wat dingen op. Ik denk dat hij beter is in het oplossen van problemen.” Ad vult aan: “Maar jij ziet ze misschien wel eerder aankomen. Het heeft misschien ook met ervaring te maken. In de varkenshouderij gaat het eigenlijk nooit zoals je denkt. Elke dag is anders. Dat maakt het ook zo mooi.”

De veranderende sector

Ook de ontwikkelingen maken het werk voor Ad en Loes interessant. “We proberen mee te gaan in de tijd”, vertelt Loes. “De sector heeft de afgelopen decennia flinke stappen gemaakt.” Dat beaamt Ad. “Als ik terugkijk naar hoe het was toen ik als klein jongetje door de stal liep, kun je je dat bijna niet meer voorstellen. De hond ging mee de stal in, snuffelde erop los en overal lag stro. De handelaar ging van bedrijf naar bedrijf om varkens te tekenen, zonder daarbij echte maatregelen te nemen. De zeugen gingen naar de markt in Den Bosch waar ouderwets werd ‘gehandjeklapt’. Het had wel z’n charme”, lacht hij. “Maar het is natuurlijk niet meer van deze tijd.”

Tegenwoordig kijken ze volgens Ad veel meer naar hoe dingen makkelijker kunnen. “We kijken hoe we de dieren met zo min mogelijk arbeid zo goed mogelijk kunnen verzorgen. Met de nadruk op goed”, legt hij uit. “Looplijnen zijn nu heel belangrijk. Vroeger zaten de varkens misschien wel op vier verschillende plekken op de boerderij en werd met een kar al hobbelend voer rondgebracht.” Loes kan zich dat maar lastig voorstellen. “Hoe leuk ook om te horen, ik ben toch blij dat het nu gaat zoals het gaat. Zeker die looplijnen en het management zijn voor mij heel belangrijk. Een goede diergezondheid zorgt voor een efficiënte bedrijfsvoering. Dat maakt het werk ook leuker. Soms kost het even wat tijd en energie, maar daar heb je uiteindelijk alleen maar profijt van.” Ad haakt daar op in. “De varkens zijn hier van geboorte tot slacht. Het loont dus om te investeren in de biggenopfok, want de extra opbrengsten naderhand krijg je ook. Het grootste deel van de winst moet je zelf doen.”

Om optimaal te kunnen blijven werken, is het af en toe nodig wat bij te bouwen. Ad lacht. “Dat was vroeger ook wel iets makkelijker. Je hoefde het maar te vragen en je kon wat aanbouwen of een nieuwe stal plaatsen.” De regels van nu maken het werk soms wel iets lastiger, beaamt Loes. “Er ligt wel een plan voor nieuwe stallen in 2022, dus daar kijken we naar uit.”

Denken in oplossingen

De regels in de sector waren voor Loes nooit een reden om te twijfelen aan haar passie voor het vak. “Ik denk dat de varkenshouderij heel belangrijk is in Nederland. In de tijd van mijn opa, maar nu al helemaal. We maken voedsel, wekken energie op met onze zonnepanelen en werken reststromen van de voedingsindustrie weg. Ik zie echt een uitdaging en toekomst in die belangrijke functies in het houden van varkens. Veertig jaar geleden zag alles er heel anders uit en over nog eens veertig jaar zal dat weer zo zijn. Verandering is niet erg, maar je moet er wel op inhaken.” Volgens Ad blijft het een heel mooi vak dat hij graag samen met zijn dochter deelt. “Alles wat er af en toe omheen hangt maakt het soms wat somberder, maar Loes ziet dat heel positief en denkt in oplossingen. Dan zijn er kansen.”

Geen compromissen

Iets waar ze het altijd over eens zijn is dat diergezondheid leidend is. “Als het goed gaat met de dieren, gaat het goed met mij”, vertelt Ad. “Als het financieel niet lukt, is dat vervelend, maar daar kun je dan niks aan doen. Gezondheid staat bovenaan.” Voor Loes is dat niet anders. “Daar vinden we elkaar in

Loes maakt een controle-ronde in de biggenstal

ons werk. Zonder gezonde varkens hebben we geen goede resultaten en kunnen we niks. Daarom vind ik ons gesloten bedrijf zo mooi. We houden bepaalde varkensziekten structureel buiten de deur, mede door onze strikte hygiëneprotocolen. Het zit hier al lang in ons systeem; netjes werken, maar ook geen compromissen sluiten. Aan de voorkant kosten sommige keuzes misschien wat geld, maar uiteindelijk levert het meer op. We schoppen ons tweeënhalfweek-systeem niet zomaar in de war. Al onze nieuwe plannen, ook de bouw van nieuwe stallen, worden daar op ingericht.”

Bouwen voor de toekomst

Met de nieuwe stallen willen ze iets bouwen voor de toekomst. “Boeren met een goed gevoel is belangrijk voor mij. Daarom verdiepen we ons steeds meer in conceptmarkten en willen we meegaan met wat de consumenten willen”, legt Loes uit. “En verder gaan we zien wat de toekomst ons brengt”, vult Ad aan. Het familiegevoel staat in ieder geval centraal op de boerderij. Want waar Loes en Ad al vroeg op hun laarzen langs de varkens dartelden, doet het driejarige zoontje van Loes dat nu ook. Loes lacht en zegt gekscherend: “Ja, de toekomst van ons familiebedrijf, hè?” ■